

JÄLKIKÄTEISESTÄ YMPÄRISTÖVASTUUSTA

- julkisoikeudellinen,
- vahingonkorvausoikeudellinen
- rikosoikeudellinen

Ari Ekroos
Talousoikeuden professori
Aalto yliopisto

prof. Ekroos

1

1

SISÄLLYS

- Jälkikäteisestä ympäristövastuusta yleisesti
- Maaperä/pohjavesi – puhdistamisvastuu
- Ympäristövahingot
  - Korjaaminen
  - Korvaaminen
  - Toissijainen vastuu
- Ympäristörikkokset

prof. Ekroos

2

2

YMPÄRISTÖVASTUU

VAHINGOVASTUU

**KUNNOSTUS-
VASTUU**

SOPIMUSVASTUU

RIKOSVASTUU

prof. Ekroos

3

3

YMPÄRISTÖVASTUUT (oikeudelliselta kannalta)

- JULKISOIKEUDELLINEN
  - MAAPERÄN KUNNOSTAMINEN
  - YMPÄRISTÖLLE AIHEUTEUTUN VAHINGON KORJAAMINEN
  - TOISSIJAISEN VASTUUN JÄRJESTELYT
- YKSITYISOIKEUDELLINEN
  - YMPÄRISTÖVAHINKOLAKI
  - YMPÄRISTÖVAHINKOVAKUUTUSLAKI
  - YSL:N KORVAUSSÄÄNNÖKSET
  - SOPIMUSOIKEUS
- RIKOSVASTUU

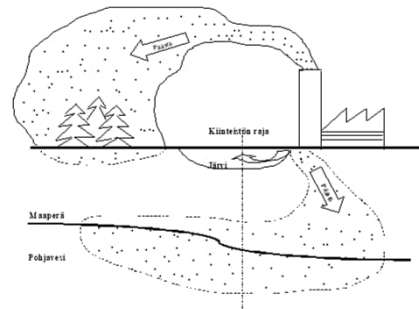
prof. Ekroos

4

4

LAIT

- Kunnostamisvastuu
  - YSL – maaperä/pohjavesi
  - Jätel - roskaaminen
  - YVahKorjL – luonto/ympäristö (YSL/LSI)
  - Vanhat: JätehuoltoL, VL
- Vahingonkorvausvastuu
  - YVahinkoL
  - YVakuutusL (31.12.2024 saakka)
  - Laki ympäristövahinkorahastosta (voimaan 1.1.2025)
- Rikosvastuu
  - Rikoslaki
- Avustukset: Laki pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019, voimaan 1.1.2020)

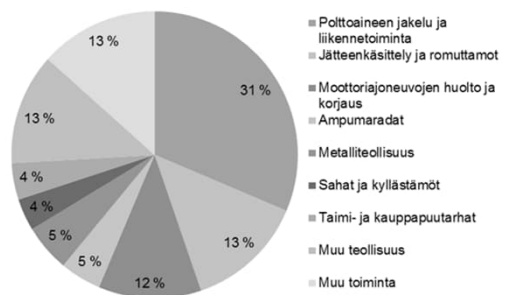
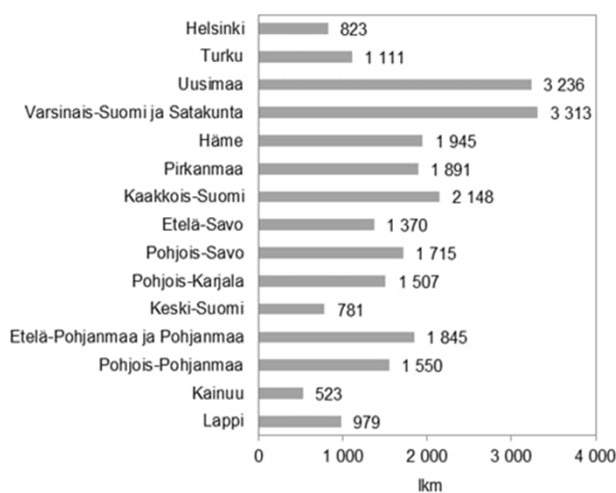

prof. Ekroos

5

5

PILAANTUNEET ALUEET 2014

prof. Ekroos

6

6

PILAANTUNEET ALUEET

Taulukko 3. Kohteiden toimialajakauma (MATTI 12.2.2013).

Toimialat	Määrä
Polttoaineen jakelu ja liikenne toiminta	7 641
Jätteenkäsittely (sis. romuttamot)	3 226
Moottoriajoneuvojen huolto ja korjaus	2 759
Ampumaradat	1 143
Metalliteollisuus	1 302
Sahat ja kyllästämöt	876
Taimi- ja kaupppapuitarhat	1 018
Muu teollisuus	2 963
Muu toiminta	2 923
Yhteensä	23 851

Laji	Kohteen tila ja toimenpidetarpeet	MATTI [kpl]
<i>Toimiva</i>	Kohteessa käsitellään tai varastoidaan haitallisia aineita. Maaperän tila tulee tarvittaessa selvittää alueella tapahtuvan toiminnan muutoksissa, kuten toiminnan loppuessa tai kohteen omistajan vaihtuessa.	8 670
<i>Selvitystarve</i>	Kohteessa on viranomaisten tietojen mukaan harjoitettu mahdollisesti maaperää pilaavaa toimintaa. Tällöin alueen maaperästä tulee hankkia tarkempaa tietoa, jos se esimerkiksi aiotaan myydä, sen käyttötarkoitusta muutetaan, alueelle aiotaan rakentaa tai siellä havaitaan pilaantumiseen viittaavia haittoja.	8 790
<i>Arvioitava tai puhdistettava</i>	Kohteen maaperässä on todettu haitallisia aineita. Näillä alueilla tulee tehdä kunnostustarpeen arviointi ja tarvittaessa alue tulee puhdistaa.	2 230
<i>Ei puhdistus-tarvetta</i>	Kohde on kunnostettu hyväksyttävälle tasolle tai todettu tutkimusten perusteella pilaantumattomaksi. Alueelle voi kuitenkin jäädä maankäyttörajoitteita ja jos maankäyttö muuttuu, tulee puhdistustarve arvioida uudelleen.	4 170

prof. Ekroos

7

7

Ympäristönsuojelulaki

- **MAAPERÄN PILAAMISKIELTO**
- **POHJAVEDEN PILAAMISKIELTO**
- **PILAANTUNEEN MAAPERÄN JA POHJAVEDEN PUHDISTAMINEN**

ks. myös

prof. Ekroos

8

8

MAAPERÄN PILAAMISKIELTO, YSL 16 §

- maahan ei saa **jättää tai päästää** jätettä tai muuta ainetta taikka eliöitä tai pieneliöitä siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa
  - terveydelle
  - ympäristölle,
  - viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai
  - muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus

prof. Ekroos

9

9

Valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (2007/214)

- Pilaantumisen ja puhdistamistarpeen arviointi (2 §)
- Kynnysarvojen soveltaminen (3 §)
  - pilaantuneisuus ja puhdistustarve on arvioitava, jos yhden tai useamman haitallisen aineen pitoisuus maaperässä ylittää asetuksen liitteessä säädetyn kynnysarvon
- Ohjearvojen soveltaminen (4 §)
  - arvioinnissa on käytettävä apuna asetuksen liitteessä säädettyjä maaperän haitallisten aineiden ohjearvoja
  - maaperää pidetään yleensä pilaantuneena, jollei 2 §:n mukaisesta arvioinnista muuta johdu:
    - 1) alueella, jota käytetään teollisuus-, varasto- tai liikennealueena taikka muuna vastaavana alueena, jos yhden tai useamman aineen pitoisuus ylittää säädetyn ylempään ohjearvon;
    - 2) muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla alueella, jos yhden tai useamman aineen pitoisuus ylittää säädetyn alemman ohjearvon
- Em. arvot A:n liitteessä

prof. Ekroos

Aine (symboli)	Luontainen pitoisuus ¹ mg/kg	Kynnysarvo mg/kg	Alempi ohjearvo mg/kg	Ylempi ohjearvo mg/kg
<i>Metallit ja puolimetallit²</i>				
Antimoni (Sb) (p)	0,02 (0,01-0,2)	2	10 (t)	50 (e)
Arseni (As) (p)	1 (0,1-25)	5	50 (e)	100 (e)
Elohopea (Hg)	0,005 (< 0,005-0,05)	0,5	2 (e)	5 (e)
Kadmium (Cd)	0,03 (0,01-0,15)	1	10 (e)	20 (e)
Koboltti (Co) (p)	8 (1-30)	20	100 (e)	250 (e)
Kromi (Cr)	31 (6-170)	100	200 (e)	300 (e)
Kupari (Cu)	22 (5-110)	100	150 (e)	200 (e)
Lyijy (Pb)	5 (0,1-5)	60	200 (t)	750 (e)
Nikkeli (Ni)	17 (3-100)	50	100 (e)	150 (e)
Sinkki (Zn)	31 (8-110)	200	250 (e)	400 (e)
Vanadiini (V)	38 (10-115)	100	150 (e)	250 (e)
<i>Muut epäorgaaniset</i>				
Syanidi (CN)		1	10	50
<i>Aromaattiset hiilivedyt</i>				
Bentseeni (p)		0,02	0,2 (t)	1 (t)
Tolueni (p)			5 (t)	25 (t)
Etyylibentseeni (p)			10 (t)	50 (t)
Ksyleeni ³ (p)			10 (t)	50 (t)
TEX ⁴		1		
<i>Polyaromaattiset hiilivedyt</i>				
Antraseeni		1	5 (e)	15 (e)
Bentso(a)antraseeni		1	5 (e)	15 (e)
Bentso(a)pyreneeni		0,2	2 (t)	15 (e)
Bentso(k)fluoranteeni		1	5 (e)	15 (e)
Fenantreeni		1	5 (e)	15 (e)
Fluoranteeni		1	5 (e)	15 (e)
Naftaleeni		1	5 (e)	15 (e)
PAH ⁵		15	30 (e)	100 (e)
<i>Polyklooratut bifenyylit (PCB) sekä polyklooratut dibentso-p-dioksiinit ja furaanit (PCDD/F)</i>				
PCB ⁶		0,1	0,5 (t)	5 (e)
PCDD-PCDF-PCB ⁷		0,00001	0,0001 (t)	0,0015 (e)

10

POHJAVEDEN PILAAMISKIELTO, YSL 17 §

- Ainetta tai energiaa ei saa panna tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että
  - 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua;
  - 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai
  - 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sellaisista 1 momentissa tarkoitetuista aineista, jotka ovat ympäristölle ja terveydelle vaarallisia ja joiden päästäminen suoraan tai epäsuorasti pohjaveteen on kielletty

prof. Ekroos

11

11

POHJAVESIDIREKTIIVI (2006/118/EY)

- Vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY)
  - 4(1,b) artikla:
    - ehkäistään pilaavien aineiden pääsy pohjaveteen tai rajoitetaan sitä ja jotta ehkäistään kaikkien pohjavesimuodostumien tilan huononeminen
    - suojeltava, parannettava ja ennallistettava kaikkia pohjavesimuodostumia sekä varmistettava tasapaino vedenoton ja pohjaveden muodostumisen välillä tavoitteena saavuttaa pohjaveden hyvä tila (huom! kemiallinen tila)
- Pohjavesidirektiivi: erityiset toimenpiteet pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi:
  - a) pohjaveden hyvän kemiallisen tilan arviointiperusteet ja
  - b) arviointiperusteet merkityksellisten ja pysyvien nousevien muutossuuntien toteamiseksi ja kääntämiseksi sekä niiden kohtien määrittämiseksi, joissa muutossuunnat käännetään laskeviksi
  - Liite I, pohjaveden laatu normit
  - Liite II, pohjaveden pilaavien aineiden ja pilaantumisen indikaattorien raja-arvot
  - Liite III, pohjaveden kemiallisen tilan arviointi

prof. Ekroos

12

12

POHJAVESIDIREKTIIVI (2006/118/EY)

- EUTI C-535/18, Land Nordrhein-Westfalen
  - Taustana Saksan ylimmän hallintotuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö, joka käsitteli moottoritiehanketta, jossa kertyvät sadevedet oli tarkoitus johtaa pohjavesimuodostumaan, minkä vuoksi hankkeella arvioitiin olevan vaikutuksia pohjaveden laatuun
  - Tilan huononeminen kattaa sekä pohjaveden laatutekijöiden (vesipuitedirektiivin liite V) että yksittäisten pilaavien aineiden pitoisuuksien haitalliset muutokset
  - Pohjaveden tilan huononeminen heti, kun yhdenkin pilaavan aineen pitoisuudelle asetettu laatumormi tai raja-arvo ylittyy
    - Jos raja-arvo on jo ylittynyt, huonontumiseksi tulkitaan pelkkä pitoisuuden lisääntyminen
  - Huononemisen todentamiseksi riittää sen havaitseminen jo yksittäisessä seurantapaikassa

Belinskij: Suomessa ei ole selvästi säädetty vesienhoidon ympäristötavoitteiden ja niistä poikkeamisen yhteydestä lupamenettelyyn

- Kansallisen lainsäädännön perusteella ei ole mahdollista päätellä, että vesienhoidon ympäristötavoitteet sitovat lupaharkintaa ja että yksittäiset henkilöt voivat suoraan vedota niihin lupamenettelyssä ja valituksissa lupapäätöksiin.
- Tämä tekee Suomen järjestelmästä epäselvän.
- Ks. myös Weser case, EUTI C-461/13

Velvollisuus ilmoittaa pilaantumisen vaarasta, YSL 134 §

- Jos maaperään tai pohjaveteen on päässyt jätettä tai muuta ainetta, joka saattaa aiheuttaa pilaantumista, on aiheuttajan välittömästi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle.

Kemikaalien käyttöä koskevat erityiset velvollisuudet, YSL 19 §

- Kemikaalia ei luvanvaraisessa, ilmoituksenvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa saa käyttää siten, että siitä aiheutuu tässä laissa tarkoitettua merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.
- Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta säädetään 14 luvussa.
- Kemikaalista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen tai rekisteröitävän toiminnan harjoittajan on, silloin kun se on kohtuudella mahdollista, valittava käyttöön olemassa olevista vaihtoehdoista kemikaali tai menetelmä, josta aiheutuu vähiten ympäristön pilaantumisen vaaraa.
- Kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista säädetään lisäksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa sekä kuluttajatuotteiden turvallisuudesta kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011).

prof. Ekroos

15

15

PUHDISTAMISVELVOLLISUUS MAAPERÄ/POHJAVESI, YSL 133 §

- ENSISIJAINEN PUHDISTAMISVELVOLLISUUS
  - sillä, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista
  - siihen tilaan, ettei siitä voi aiheutua haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle
- TOISSIJAINEN PUHDISTAMIS-VELVOLLISUUS
  - aiheuttajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka tätä ei saada täyttämään puhdistamisvelvollisuuttaan, jos
    - pilaantuminen on tapahtunut alueen haltijan suostumuksella
  - tai
    - tämä on tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää alueen kunto sitä hankkiessaan,
  - alueen haltijan puhdistettava alueen maaperä (huom. alue) siltä osin kuin se **ei** ole ilmeisen kohtuutonta

prof. Ekroos

16

16

TOISSIJAINEN PUHDISTAMISVELVOLLISUUS, pohjavesi

- Alueen haltija vastaa samoin edellytyksin myös pilaantuneen pohjaveden puhdistamisesta, jos pilaantuminen on johtunut kyseisen alueen maaperän pilaantumisesta (133.2 §:n viimeinen virke)
  - Jos pohjaveden pilaantuminen ei ole johtunut maaperän pilaantumisesta -> ei puhdistamisvelvollisuutta

prof. Ekroos

17

17

TOISSIJAINEN PUHDISTAMISVELVOLLISUUS, KHO 2022:55

- A Oy:n vuokraoikeuden perusteella hallitsemalla kiinteistöllä sijainneeseen rakennukseen oli jäänyt ympäristöluvanvaraisen niklaamon toiminnan päätyttyä kemikaaleja. Kiinteistön piha-alue oli roskaantunut. Asiassa oli kysymys sen arvioimisesta, oliko A Oy kiinteistön haltijan toissijaisen vastuun perusteella voitu määrätä huolehtimaan niklaamon toiminnasta peräisin olevien kemikaalien jätehuollon järjestämisestä sekä piha-alueen siivoamisesta.
- Korkein hallinto-oikeus totesi aluksi, että ympäristöluvanvaraisen toiminnan jätehuoltovastuun toteuttamiseen sovellettiin ympäristönsuojelulain säännöksiä yhdessä jätelain säännösten kanssa ympäristönsuojelulain 58 §:n 1 momentin mukaisesti. Toiminnan lopettamista koskevat määräykset sekä siihen liittyvät mahdolliset hallintopakkomääräykset tuli lähtökohtaisesti antaa ympäristönsuojelulain mukaisia menettelyjä noudattaen ja kohdistaa toiminnanharjoittajaan. Kiinteistön haltijan vastuu jätelain 28 §:ssä tarkoitetusta jätehuollon järjestämisestä sekä jätelain 72 §:ssä tarkoitetusta roskaantumisesta oli ympäristöluvanvaraisen toiminnanharjoittajan vastuuseen nähden toissijaista. Tapauskohtaisesti oli arvioitava, joutuiko muu taho kuin ympäristöluvanvaraista toimintaa harjoittanut kiinteistön haltijana vastuuseen kiinteistöllä olevista jätteistä tai vastaamaan roskaantuneen kiinteistön puhdistamisesta. Tällöin oli otettava huomioon selvitys siitä, oliko ensisijassa vastuussa oleva toiminnanharjoittaja tosiasialisesti kykenemätön vastaamaan veloitteistaan ja toisaalta toissijaisessa vastuussa olevan kiinteistön haltijan oma toiminta asiassa.
- B Oy oli aloittanut niklaamotoiminnan kiinteistöllä vuonna 1963. A Oy oli hankkinut kiinteistön maanvuokraoikeuden B Oy:ltä, joka oli ollut kiinteistöllä A Oy:n vuokralaisena vuosina 2009–2017. Niklaamolla oli ollut toimintaan ympäristölupa vuodesta 2007 lähtien. Niklaamon ympäristöluvassa ei ollut lupamääräyksiä kemikaalien enimmäismääristä, mutta kiinteistölle jääneet kemikaalit olivat määrältään ja laadultaan sellaisia, että niiden voitiin katsoa olevan peräisin ympäristöluvan mukaisesta toiminnasta. Kemikaalit ja muut jätteet olivat jääneet B Oy:n vuokrasuhteen päätyttyä kiinteistöä vuokraoikeuden perusteella hallitsevan A Oy:n haltuun. Kiinteistön piha-alue oli roskaantunut sinne jääneistä niklaamotoiminnassa käytetyistä laitteista ja materiaaleista.

prof. Ekroos

18

18

TOISSIJAINEN PUHDISTAMISVELVOLLISUUS, KHO 2022:55 (2)

- Saadun selvityksen mukaan jätehuollosta ja kiinteistön siivoamisesta ensisijaisesti vastuullista B Oy:tä ei ollut kehotuksista huolimatta saatu täyttämään velvollisuuksiaan. Valvontaviranomaisen selvityksen perusteella oli pääteltävissä, että yhtiö ei tosiasiallisesti kyennyt vastaamaan velvoitteistaan.
- Kiinteistölle jääneiden kemikaalien ja muiden jätteiden jätehuollon järjestämisestä vastasi jätelain 28 §:n 2 momentin mukaisesti toissijaisesti kiinteistön haltija, mikäli tämä oli sallinut jätteiden tuonnin kiinteistölle. Hallituksen esityksen perustelujen (HE 199/2010 vp) mukaan kiinteistön haltijan velvollisuutena oli seurata ja valvoa kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi edellä lausuttu huomioon ottaen, että A Oy:n oli täytynyt olla tietoinen kiinteistöllä harjoitettavan toiminnan laadusta ja siitä, että toiminnassa käytettiin muun ohella vaarallisia kemikaaleja. Näin ollen A Oy oli kiinteistön haltijana vastuussa jätehuollon järjestämisestä, joten lautakunta oli voinut määrätä A Oy:n toimittamaan pintakäsittelyssä käytetyt kemikaalit asianmukaiseen vastaanottoaikkaan käsiteltäviksi ja hävitettäviksi.
- Kiinteistön haltijan vastuu käsitti jätelain 74 §:n 1 momentin mukaisesti myös toissijaisen vastuun roskaantuneen alueen siivoamisesta. Siivoamisvelvollisuuden syntyminen edellytti, että roskaaja ei huolehtinut velvollisuudestaan. Kun B Oy:tä ei saatu huolehtimaan siivoamisesta, lautakunta oli voinut asettaa A Oy:lle kiinteistön haltijana veloitteen siivota roskaantunut kiinteistö. Veloitteet oli voitu asettaa uhalla, että laiminlyödyt toimenpiteet teetetään A Oy:n kustannuksella.

prof. Ekroos

19

19

KUNNAN PUHDISTAMISVELVOLLISUUS (133.3 §) MAAPERÄ

- pilaantuneen alueen haltijaa ei voida velvoittaa puhdistamaan pilaantunutta maaperää (= ilmeisen kohtuutonta)
- kunnan
  - selvitettävä maaperän puhdistamistarve ja
  - puhdistettava maaperä
- käytännössä aiemmin valtion jätehuoltotöinä, 1.1.2020 alkaen puhdistamisen tukemislain (246/2019) nojalla

prof. Ekroos

20

20

Puhdistamisen tukemislaki (246/2019)

- **Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää** maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen (osaksi tai kokonaan)
- Avustuksia voidaan myöntää valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa
- Pirkanmaan ELY toimii viranomaisena
- Avustus voidaan myöntää:
  - 1) pilaantumisen aiheuttajaa ei saada selville tai aiheuttajaa ei tavoiteta, taikka pilaantumisen aiheuttaja ei kykene vastaamaan toimen kustannuksista; ja
  - 2) alueen pilaantuneisuuden selvittäminen tai puhdistaminen on muulle kuin aiheuttajalle ilmeisen kohtuutonta.
- Jos kunnan katsotaan olevan pilaantumisen aiheuttaja, **kunnalle** voidaan myöntää avustusta vanhan suljetun ympäristö- tai terveysriskiä aiheuttavan **kaatopaikan alueen tilan selvittämisestä ja puhdistamisesta** aiheutuviin kustannuksiin.
- Voidaan myöntää silloin, kun terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseksi ja hallitsemiseksi **on perusteltua selvittää** alueen pilaantuneisuus, arvioida puhdistustarve ja tarvittaessa puhdistaa alue.
- Avustuksen myöntämisen ehdoksi voidaan asettaa, että hakijana oleva julkisyhteisö, yritys tai muu yhteisö taikka luonnollinen henkilö osallistuu toimeen tai sen kustannuksiin.

prof. Ekroos

21

21

ILMOITUSVELVOLLISUUS, YSL 134 §

- maahan tai pohjaveteen on päässyt ainetta joka saattaa aiheuttaa pilaantumista
- aiheuttajan välittömästi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle
  - kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
  - ELY

prof. Ekroos

22

22

SELVITYSVELVOLLISUUS, YSL 135 §

- maaperä tai pohjavesi on ilmeisesti pilaantunut
- ELY-keskus voi määrätä puhdistamisesta vastuussa olevan selvittämään pilaantuneen alueen laajuuden ja puhdistamistarpeen
- määräys YSL 18 luvun mukaisesti
  - hallintopakko, uhkasakko/teettämisuhka
- puhdistamistarpeen arvioinnissa on otettava huomioon pilaantuneen alueen, sen ympäristön ja pohjaveden nykyinen tai tuleva käyttö sekä pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle mahdollisesti aiheutuva vaara tai haitta
- Valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä
  - Ns. PIMA asetus eli valtioneuvoston asetus maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007)

KHO 2016:44

- Kuolinpesän osakkaat A, B ja C oli pilaantuneen alueen haltijoina voitu velvoittaa ympäristönsuojelulain 77 §:n nojalla selvittämään maaperän pilaantuneisuutta.
- Pilaantuneen alueen haltijan selvitys- ja puhdistamisvastuu perustui ympäristölainsäädännön voimaantulon jälkeen annetun lain 22 §:n 1 momentin mukaisesti jätehuoltolain 21 §:ään. Tätä vastuuperustetta sovellettaessa voitiin ottaa huomioon myös mitä alueen haltijan vastuun rajoittamisesta on säädetty ympäristönsuojelulain 75 §:n 2 momentissa. A:n, B:n ja C:n vastuuta pilaantuneisuuden selvittämisestä ei kuitenkaan tässä tapauksessa ollut rajoitettava haltijan suostumuksen tai tietoisuuden taikka asetettavan velvoitteen ilmeisen kohtuuttomuuden perusteella.
- Kuolinpesän osakkaisiin voitiin kohdistaa maaperän pilaantuneisuuden selvittämistä koskeva velvoite myös sellaisen määräalan osalta, jonka kuolinpesän osakkaat olivat luovuttaneet kiinteistöstä kuolinpesän ja yhtiön D:n välillä vuonna 1997 tehdyn sopimuksen perusteella. Määräalan luovutusta koskeva sopimus oli tehty sen jälkeen, kun kuolinpesän osakkaita oli ensimmäisen kerran kehoitettu esittämään jätehuoltosuunnitelma pilaantuneen maaperän puhdistamiseksi, ja sopimuksen oli yhtiön D puolesta tehnyt kuolinpesän osakas B.

KHO 2015:39

- Kiinteistön ollessa A:n omistuksessa siellä hänen omistuksessaan ja hallinnassaan niin ikään ollut öljysäiliö oli vuotanut aiheuttaen maaperän pilaantumista. Öljysäiliön kunnosta huolehtiminen oli kuulunut säiliön haltijalle. Säiliön vuodosta aiheutunutta päästöä oli näin ollen pidettävä pilaantumisen aiheuttamisena. A:n oli siten katsottava aiheuttaneen maaperän pilaantumisen, ja hän oli eläessään ollut ympäristönsuojelulain 75 §:n 1 momentin tarkoittama ensisijaisesti puhdistamisvelvollinen.
- A oli sittemmin myynyt kiinteistön. Kiinteistö tai sillä oleva öljysäiliö eivät siten olleet kuuluneet hänen kuolinpesäänsä ja sen osakkaiden hallintaan, eikä kuolinpesää näin ollen voitu ympäristönsuojelulain 75 §:n 1 momentin perusteella pitää suoraan pilaantumisen aiheuttajana. Asiassa ei ollut arvioitavana, olisiko puhdistamisvastuu voinut siirtyä kuolinpesälle muutoinkaan sen perusteella, että kiinteistö olisi siirtynyt kuolinpesän hallintaan. Kuolinpesä ei ollut puhdistamisvastuussa myöskään kiinteistön haltijan vastuuta koskevan edellä mainitun pykälän 2 momentin perusteella.
- A:lle ei ollut hänen eläessään asetettu velvollisuutta maaperän puhdistamiseen, eikä hänen kuollessaan ollut ollut vireillä puhdistamisvelvollisuuden asettamista koskevaa viranomaismenettelyä. Kun lisäksi otettiin huomioon uhkasakkolain 20 ja 21 §, ei maaperän pilaantumisen aiheuttajan puhdistamisvastuu ollut voinut myöskään siirtyä kuolinpesälle, jonka hallinnassa kiinteistö ei ollut missään vaiheessa ollut.
- Kuolinpesään ei näin ollen voitu kohdistaa hallintopakkoa maaperän puhdistamiseksi.

KHO 2012:65

- Ympäristönsuojelulain säännöksistä ja niiden esitöistä ilmeni, ettei ympäristönsuojelulaissa säädetty nimenomaisesti vesistön pohjasedimenttien puhdistamisvastuuta. Asiaan oli kiinnitetty huomiota ympäristönsuojelulain eduskuntakäsittelyssä, jossa oli edellytetty jatkoselvityksiä.
- Tilanne, jossa pohjasedimentit olivat pilaantuneet maa-alueella tapahtuneen polttoöljyn päästön vuoksi, ei kuitenkaan ollut ympäristönsuojelulain tavoitteiden mukainen. Ympäristönsuojelulain mukaan pilaavan aineen päästäminen vesistöön on kielletty ilman ympäristölupaa. Yhtiö, jonka toiminnasta pilaantuminen oli aiheutunut, ei kiistänyt puhdistamisvastuutaan. Puhdistamisvastuu oli ympäristönsuojelulainsäädännön taustalla olevan aiheuttamisperiaatteen mukaista.
- Päästö, jonka seurauksena öljy oli joutunut sedimenttiin, oli aiheutunut maa-alueella, jolta öljy oli joutunut sadevesiviemärien kautta edelleen rajatun vesialueen pohjasedimentteihin. Näissä oloissa aiheuttajan puhdistamisvastuuta ei ollut perusteita rajata niin, että se rajoittuisi vain maa-alueeseen eikä ulottuisi lainkaan vesialueen pohjakerrostumiin.
- Ympäristönsuojelulain 79 §:n soveltaminen maa-alueelta veteen joutuneesta aineesta pilaantuneen pohjasedimentin puhdistamiseen merkitsi lainkohdan laajentavaa tulkintaa. Asiassa ei ollut kuitenkaan kyse hallintopakosta, vaan velvoitteen kohteen omasta aloitteesta ja esityksestä annetusta velvoitteesta. Tällöin lainkohdan laajentavalle tulkinneille ei ollut samanlaista estettä kuin tehtäessä lainkohtaan perustuva hallintopakkopäätös vastoin velvoitetun tahtoa.
- Toimenpiteiden suorittaminen edellytti lisäksi vesilain mukaista lupaa tai vesialueen omistajan suostumusta.

MAAPERÄN PUHDISTAMINEN, YSL 136 §

- VAPAAEHTOINEN PUHDISTAMINEN, ILMOITUS
- Maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen pilaantuneella alueella sekä puhdistamisen yhteydessä kaivetun maa-aineksen hyödyntämiseen kaivualueella tai pilaantuneen maaperän aineksen poistamiseen toimitettavaksi muualla käsiteltäväksi voidaan ryhtyä tekemällä **ilmoitus** ELY-keskukselle
  - Jos ei edellytä ympäristölupaa
  - Ilmoitus 45 pv ennen olennaisen työvaiheen aloittamista

prof. Ekroos

27

27

MAAPERÄN PUHDISTAMINEN, YSL 136 § (2)

- VAPAAEHTOINEN PUHDISTAMINEN, ILMOITUS
- ELY tarkastaa ja tekee päätöksen, jossa
  - määräykset pilaantuneen alueen puhdistamisesta, puhdistamisen tavoitteista ja maa-aineksen hyödyntämisestä sekä tarkkailusta
- pilaantuneen alueen puhdistamisen on katettava toimet, jotka ovat tarpeen pilaavien aineiden poistamiseksi, vähentämiseksi, leviämisen estämiseksi tai hallitsemiseksi

prof. Ekroos

28

28

PUHDISTAMISESTA MÄÄRÄÄMINEN, YSL 137 §

- VIRANOMAINEN VELVOITTAA PUHDISTAMAAN
- ELY:n on määrättävä pilaantuneen maaperän tai pohjaveden puhdistamisesta, jollei puhdistamisesta vastuussa oleva ryhdy siihen
- noudatetaan soveltuvin YSL 18 lukua (valvonta ja hallintopakko)

ELY:n TOIMIVALLAN SIIRTO KUNNALLE, YSL 138 §

- YM voi kunnan hakemuksesta kuultuaan ELY:ä
  - päättää, että pilaantunutta maaperää koskevissa asioissa, toimivaltaisena viranomaisena toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
    - ei 133.3 § eli kunnan toissijainen vastuu
  - päätös määräajaksi tai toistaiseksi
    - voidaan erityisestä syystä muuttaa (ei muutoksenhakua)

SELONTEKOVELVOLLISUUS LUOVUTUKSISSA, YSL 139 §

- Maa-alueen luovuttajan tai vuokraajan on esitettävä uudelle omistajalle tai haltijalle käytettävissä olevat tiedot
  - alueella harjoitetusta toiminnasta sekä
  - jätteistä tai aineista, jotka saattavat aiheuttaa tai ovat aiheuttaneet maaperän tai pohjaveden pilaantumista, sekä
  - alueella mahdollisesti tehdyistä tutkimuksista tai puhdistustoimenpiteistä

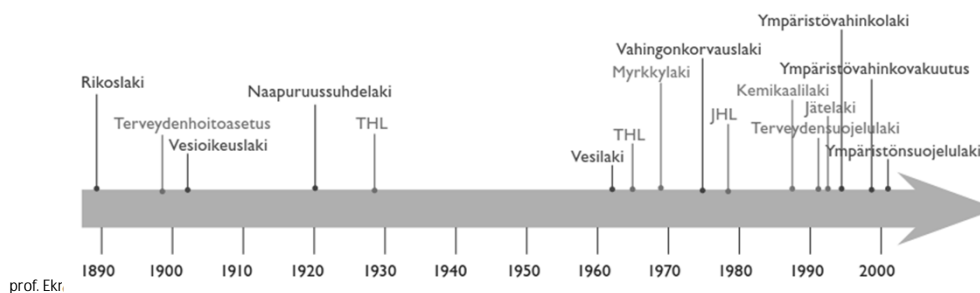
prof. Ekroos

31

31

VANHAT TAPAUKSET

- YLEISET SÄÄNNÖKSET
- YSL
- JÄTEL
- JÄTEHUOLTOL (MUUTOS 1987)
- VL, THL

prof. Ekr.

32

32

VANHAT TAPAUKSET

- JÄTEHUOLTOLAKI
- 1.4.1979
- 1987 MUUTOS
- 33 § PUHD.VELV.
- 21 §
JÄTEHUOLTOSUUNNIT
ELMAVELV.
- JÄTELAKI
- 1.1.1994
- SAASTUTTAMINEN
- ROSKAAMINEN

VANHAT TAPAUKSET - LÄHTÖKOHTIA

- PILAAJA MAKSAA -LÄHTÖKOHTA
- TAANNEHTIVUUSKIELTO
- VIRANOMAISEN MYÖTÄVAIKUTUS
- TOIMINNAN LUVANMUKAISUUS
- VILPITTÖMÄN MIELEN MERKITYS
- KOHTUUSARVIOINTI

JÄTELAKI 77 §

- Roskaantumiseen ja maaperän saastumiseen, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.....

prof. Ekroos

35

35

JÄTELAIN 25 §

- Se, joka myy tai muutoin luovuttaa taikka vuokraa maa-alueen, on velvollinen esittämään alueen uudelle haltijalle käytettävissä olevat tiedot alueella harjoitetusta toiminnasta, mitä jätteitä tai aineita on, onko todettu saastuneen, tai voiko aiheutua

prof. Ekroos

36

36

KHO 16.8.2001 t. 1863

- Kysymys siitä, onko kiinteistön maaperään haudattuihin jätteisiin tullut soveltaa roskaamiskieltoa vai maaperän saastuttamiskieltoa koskevia jätelain säännöksiä ja siten myös kysymys toimivaltaisesta viranomaisesta puhdistamisesta määräämiseen ei määräydy sen perusteella, onko jäte sijoitettu maan pinnalle vai haudattu pinnan alle, vaan sen mukaan, onko kysymyksessä sellainen maaperän saastuminen, joka edellyttää maanaineksen puhdistamista.
- Asiassa ei ilmennyt sellaista, joka olisi viitannut alueen maaperän saastumiseen tai sellaiseen maaperän laadun huonontumiseen, josta aiheutuisi jätelain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuja haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai terveydelle.
- Asiassa on siten kysymys sellaisesta jätelain 19 §:ssä tarkoitettusta roskaantumisesta, jossa jätettä ja roskaa oli sijoitettu maanpinnan alapuolelle. Tällaisen roskaantuneen alueen puhdistamisesta päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen jätelain 21 §:n 1 momentin (1015/1996) nojalla. Mikäli puhdistustyön yhteydessä ilmenee tarvetta myös maaperän saastuneisuuden selvittämiseen ja edelleen maaperän puhdistamiseen, kuuluu asia siltä osalta alueellisen ympäristökeskuksen ratkaistavaksi.

prof. Ekroos

37

37

KHO 2005:52

- A Oy oli 6.6.2002 laaditulla luovutuskirjalla B Oy:n konkurssipesältä hankkinut konkurssipesään kuuluvan vuokraoikeuden K:n kaupungin omistamaan teollisuustonttiin. Tontilla oli tuolloin ollut edellisen vuokralaisen, C Ky:n, toiminnasta peräisin olleita jäteöljysäiliöitä. Luovutuskirjan mukaan "ostaja on tutustunut kaupan kohteeseen ja hyväksyy sen sellaisessa kunnossa kuin se kaupantekohetkellä on". Lisäksi luovutuskirjassa mainittiin, että "kauppahinnassa on otettu huomioon, että ostaja kauppakirjan allekirjoittamisella sitoutuu yksin kustannuksellaan huolehtimaan myydyt tontin puhdistamisesta ja sillä olevien erilaisten ongelmajätteiden, öljysäiliöiden, romujen sekä muiden jätteiden asianmukaisesta poiskuljettamisesta/hävittämisestä".
- Tontilla 22.8.2002 toimitetussa tarkastuksessa oli säiliöissä havaittu olevan noin 100 kuutiometriä jäteöljyä. Alunperin maanalaiset säiliöt olivat erittäin ruostuneita ja huonosti tuettuja. Pakkasilla ne saattoivat haljeta tai roudan vaikutuksesta kaatua, jolloin vuotava jäteöljy pilaisi alueen maaperää ja alueen puhdistamiskustannukset nousisivat. Jäteöljy oli saastunut ja huonolaatuista. Tarkastuksessa yhtiötä oli neuvottu tyhjentämään säiliöt mahdollisimman pian. Sittemmin 11.4.2003 toimitetussa tarkastuksessa säiliöiden oli havaittu vuotavan.
- Kun otettiin huomioon ympäristönsuojelulain 7 §:n ja 84 §:n 1 momentin säännökset sekä viiden maan päällä selvästi havaittavissa olleen öljysäiliön kunnosta ja niissä olevan jäteöljyn laadusta saatu selvitys, K:n kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta oli näissä oloissa voinut velvoittaa mainitun luovutuskirjan nojalla vuokraoikeuden tonttiin hankkineen yhtiön poistamaan tontilta jäteöljyn ja muut nestemäiset jätteen ja toimittamaan ne asianmukaisen luvan saaneeseen laitokseen.
- Ympäristönsuojelulaki 1 § 1 ja 3 kohta, 3 § 1 mom. 5 kohta, 4 § 1 mom. 1 ja 2 kohta, 4 § 2 mom., 7 § ja 84 § 1 mom. sekä 88 §

prof. Ekroos

38

38

KHO 29.10.2008 t. 2718

- Jätelainsäädäntö - Pilaantunut maa-alue - Vanha pilaantuminen - Maaperän pilaantuminen - Pohjaveden pilaantuminen - Pilaantuneisuuden selvittäminen - Puhdistustarpeen arviointi - Aiheuttaja - Haltija - Kunta - Hallintopakko
- Alueellinen ympäristökeskus velvoitti A Oy:n ja B Oy:n alueen aikaisempina toiminnan harjoittajina, C Oy:n nykyisenä puunkyllästämis-toiminnan harjoittajana ja alueen haltijana sekä alueella samaa toimintaa vuonna 1989 harjoittaneen, vuonna 1993 lakanneen D Oy:n sijasta N:n kaupungin yhdessä selvittämään N:n kaupungissa vedenhankinnan kannalta tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevien, puunkyllästämis-toiminnassa pilaantuneiden alueiden laajuuden, maaperän pilaantumisen asteen ja puhdistamistarpeen määrääjässä kullekin veloitetuille asetetun sakon uhalla. Määräys koski myös pohjavettä. Mikäli selvitys osoitti puhdistamistarpeen, siihen oli liitettävä myös alustava suunnitelma pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta.
- Jatkuu →

prof. Ekroos

39

39

- Hallinto-oikeus N:n kaupungin valituksesta kumosi ympäristökeskuksen kaupunkia koskevan päätöksen. Hallinto-oikeus lausui vastuujärjestelmän lainsäädännössä rakentuneen siten, että ensisijainen vastuu on aiheuttamisperiaatetta noudattaen kohdistettava pilaantumisen aiheuttajaan. Aiheuttajan vastuuta on täydennetty alueen haltijan toissijaisella vastuulla ja kunnan täydentävällä vastuulla. Puhdistamisvastuun porrastamisella on ollut tarkoitus varmistaa vastuujärjestelmän aukottomuus siten, ettei maaperä jää pilaantuneeksi ja hallitsemattomaan tilaan, kun pilaajaa ei tunneta tai tavoiteta. Kun A Oy, B Oy ja C Oy ovat ensisijaisesti velvollisia alueen pilaantumisen selvittämiseen, N:n kaupungilla ei ole näissä oloissa viimesijaisen vastuunsa perusteella puhdistamisvastuuta eikä siten selvittämisvelvollisuuttakaan. Myöskään yleinen kohtuusharkinta ei edellytä toisenlaista vastuunjako. Siten N:n kaupunkia ei ole voitu velvoittaa ympäristökeskuksen päätöksessä tarkoitettuihin selvittämismenettelyihin.
- A Oy:n, B Oy:n ja C Oy:n valituksista, valitukset muutoin hyläten ja pidentäen valitusmenettelyn veloitteiden täyttämisen määräaika, hallinto-oikeus lisäsi ympäristökeskuksen yhtiöitä koskeviin päätöksiin selvittämismenettelyyn jakautumista koskevan seuraavan määräyksen: "Asian tässä vaiheessa A Oy, B Oy ja C Oy ovat velvollisia osallistumaan selvittämiskustannuksiin ja mahdollisen alustavan kunnostussuunnitelman laatimiskustannuksiin kukin 1/3 osalla edellä mainituista kustannuksista. Lopullinen vastuu selvittämiskustannuksista ja alustavan kunnostussuunnitelman laatimisesta aiheutuneista kustannuksista jakautuu A Oy:n, B Oy:n ja C Oy:n kesken puhdistamisvastuun jakautumisen mukaisessa suhteessa. Mikäli puhdistamiseen ei selvityksen jälkeen tarvitse ryhtyä, voi nyt tehtyyn kustannusten jakoon tyytymätön saattaa selvityskustannusten jakoa koskevan vaatimuksen erikseen ympäristökeskuksen ratkaistavaksi."
- Jatkuu →

prof. Ekroos

40

40

- Velvoitteiden pysyttämisen osalta hallinto-oikeus lausui muun ohella, että kun otetaan huomioon A Oy:n, B Oy:n ja C Oy:n kunkin alueella eri aikoina harjoittama, vuodesta 1958 lähes yhtäjaksoisesti jatkunut ja edelleen jatkuva kyllästämötoiminta, muu alueen pitkä käyttö- ja toimintahistoria sekä tähänastisista selvityksistä saadut tiedot alueen pilaantumisesta sekä se, että kyllästämötoiminta jo sinänsä on luonteensa puolesta ollut omiaan aiheuttamaan ilmeistä pilaantumista, maaperän todennäköistä pilaantumista on tapahtunut kyllästämöalueella kunkin edellä mainitun toiminnanharjoittajan toiminnan aikana.
- Koska A Oy, B Oy ja C Oy ovat siis kukin omalla toiminnallaan todennäköisesti aiheuttaneet maaperän pilaantuneisuutta, ja kun jo ensimmäisen toiminnanharjoittajan B Oy:n pilaantumista aiheuttanut toiminta alueella on jatkunut jätehuoltolain (673/1978) voimaantulon 1.4.1979 jälkeen 30.6.1987 saakka, on yhtiöille voitu asettaa jätehuoltolain roskaamiskieltosäännösten, jätelain maaperän saastuttamiskieltosäännösten ja puhdistamisvelvollisuutta koskevien säännösten sekä ympäristösuojelulain 75 ja 77 §:n ja mainittuihin säännöksiin perustuvan aiheuttajan ensisijaisen vastuun perusteella ympäristökeskuksen päätöksissä tarkoitetut selvitysvelvollisuudet ja uhkasakot. Koska mahdollisen alustavan kunnostussuunnitelman laatiminen on osa selvittämisvelvollisuutta, sitä koskeva velvoite on voitu antaa pilaantumisesta osaltaan vastuussa oleville yhtiöille jo ennen mahdollista varsinaista puhdistamismääräystä.
- Pohjaveden mahdollinen pilaantuminen on aiheutunut maaperän pilaantumisen kautta. Tämän vuoksi kysymyksessä on ensisijaisesti maaperän pilaantuminen, johon nähden pohjaveden mahdollinen pilaantuminen on liitännäinen ilmiö. Siten asiassa tulevat sovellettaviksi myös pohjaveden osalta maaperän pilaantumisen selvittämisvelvollisuutta koskevat säännökset.
- Jatkuu →

prof. Ekroos

41

41

- Selvittämisvastuun jakautumisen osalta hallinto-oikeus muun ohella lausui, että yhtiöillä on kullakin itsenäinen velvollisuus pilaantuneisuuden selvittämiseen. Pilaantuneisuuden ja puhdistamistarpeen selvittäminen edellyttää yhtiöiden yhteistoimintaa ympäristökeskuksen valvomalla tavalla. Tämän vuoksi yhtiöt on veloitettu asian tässä vaiheessa täyttämään selvittämisvelvollisuutensa yhteisesti siten, että kukin yhtiö on velvollinen osallistumaan kolmasosalla selvittämiskustannuksista. Vasta asianmukaisen selvityksen jälkeen on pääteltävissä, kuinka laajasti pilaantumista on tapahtunut, mikä on puhdistamistarve sekä millaisia kunnostustoimenpiteitä alueella on tehtävä ja mitä määräyksiä puhdistamisesta on tarpeen antaa. Nämä selvitykset ovat osa puhdistamisvastuuta. Tämän vuoksi selvityskustannukset ja alustavasta kunnostussuunnitelmasta aiheutuvat kustannukset on jaettava kolmen yhtiön kesken samassa suhteessa kuin puhdistamiskustannuksetkin.
- Asian tässä vaiheessa ei voitu määrätä tarkemmin selvittämiskustannusten lopullisesta jakautumisesta eri toimijoiden kesken.
- Korkein hallinto-oikeus, velvoitteiden täyttämiseksi asetettua määräaikaa pidentäen sekä hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen ja perustelut pysyttäen hylkäsi A Oy:n ja B Oy:n hallinto-oikeuden päätöksestä tekemät valitukset, joissa yhtiöt olivat vaatineet hallinto-oikeuden ja ympäristökeskuksen päätösten kumoamista paitsi itseään koskevilta osiltaan, B Oy myös siltä osalta kuin hallinto-oikeus oli päätöksellään hyväksynyt N:n kaupungin valituksen ja kumonnut kaupungille asetetun hallintopakkoa koskeneen ympäristökeskuksen päätöksen.
- Jätehuoltolaki 32 § (673/1978) ja 32 § (203/1987), 33 § 1 mom., 33 § 2 mom. (65/1986), 33 § 3 mom. (65/1986), 33 § 4 mom. Jätelaki (1072/1993) 22 § 1 ja 2 mom., 23 § 1 mom., 24 § (63/1995) ja 77 § 2 mom., Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaansaamisesta (113/2000) 22 § 1 mom., Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 75 § ja 77 § 1 mom. (252/2005)

prof. Ekroos

42

42

KHO 2006:30

- Hallintopakkoasia - Pilaantunut maaperä ja pohjavesi - Puhdistamismääräys - Jätehuoltolaki - Taannehtivuus - Jätelaki - Toiminnan jatkuminen - Tehdasalue - Naapurikiinteistö
- Jo 1.4.1979 voimaan tulleen jätehuoltolain alkuperäinen roskaamiskieltosäännös oli sisältänyt kiellon pilata maaperää, minkä kiellon oli tulkittava sisältävän myös nestemäisellä aineella tapahtuneen pilaamisen. Jätehuoltolain 32 §:n muutoksella (203/1987) roskaamiskiello oli ulotettu nimenomaisesti koskemaan käytöstä poistettuja esineitä ja aineita, jolloin säännöksen sanotunlainen laaja sisältö oli kirjattu roskaamiskielloon osaksi oikeuskäytännössä jo tapahtunutta kehitystä seuraten ja sääntelyä selventäen. Kun asiassa vielä otettiin huomioon, että teollinen toiminta edelleen jatkui samoilla sijoituspaikoilla kuin ennen jätehuoltolain voimaantuloa, ympäristökeskus oli sinänsä voinut päätöksessään antaa puhdistamista koskevia määräyksiä kloorifenoleilla pilaantuneiden alueiden osalta jätehuoltolain roskaamiskieltosäännösten perusteella, kun kloorifenolien käyttö tehdasalueilla oli jatkunut jätehuoltolain voimassa ollessa, vaikka käyttö oli päättynyt ennen kuin jätehuoltolain edellä mainittu muutos oli tullut voimaan.
- Jätehuoltolaki (673/1978) 21 § 1 mom. (739/1991), 21 § 2 mom., 21 § 3 mom. (739/1991), 32 § (673/1978 ja 203/1987), 33 § 1 mom. Jätelaki (1072/1992) 22 § 1 ja 2 mom., 23 § 1 mom., 24 § (63/1995), 77 § 2 mom., 78 § 3 mom. Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulosta (113/2000) 22 § 1 mom.

- Ks. tarkemmin →

prof. Ekroos

43

43

KHO 2006:30 - oikeusohjeet

- Toimintaa harjoitetaan edelleen ja hallinnassa – jätehuoltosuunnitelma
  - Ei hallinnassa – roskaamiskiello (ainakin 1.5.1987 muutoksen jälkeiset)
    - Ei roskaamiskiellon mukaan, jos toiminta lakannut ennen 1.4.1979
      - 1.4.1979 – 1.5.1987 – lakannut ???
- Koskee myös muita kuin maa-alueita
- Pohjavedet – VL, jos myös maaperä ei ole pilaantunut

prof. Ekroos

44

44

KHO 2014:74 – pohjaveden pilaamiskielto

- Kaupunki kiinteistön maaperän pilaantumisen aiheuttajana voitiin velvoittaa esittämään suunnitelma arseenilla pilaantuneen maaperän puhdistamiseksi ja sen jälkeen, kun ELY-keskus on eri päätöksellään hyväksynyt mainitun suunnitelman, puhdistamaan kiinteistön maaperä suunnitelman hyväksymispäätöksen mukaisesti.
- Pohjavedessä todettu arseeni oli peräisin kaupungin omistuksessa aikaisemmin olleella kiinteistöllä vuodesta 1947 vuoteen 1970 toimineen kaupungin sähkölaitoksen kyllästämön normaalitoiminnasta. Puutavaran kyllästysaineena toiminnassa oli käytetty CCA-kyllästettä, joka sisälsi muun muassa arseenia.
- Kun maaperän pilaantumisesta arseenilla aiheutui pohjaveden pilaantumisriski, vastuuperusteena puhdistamismääräystä annettaessa voitiin käyttää 1.4.1962 voimaan tulleen vanhan vesilain (264/1961) 1 luvun 22 §:n pohjaveden pilaamiskieltoa, kun kyllästämön toiminta oli jatkunut pilaamiskiellon voimaantulon jälkeen.

prof. Ekroos

45

45

KAATOPAIKAT, ERITYISTAPAUS

- Ympäristönsuojelulaki 75 § 1 ja 2 momentti sekä 77 § 1 momentti, laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulosta 22 § 1 momentti, jätelaki (646/2011) 149 § 1 momentti, jätelaki (1072/1993) 77 § 2 momentti
- Jätehuoltolaki (673/1978) 8 § 3 ja 4 momentti, 17 § 1, 2 ja 3 momentti, 20 §, 21 § 1, 2 ja 4 momentti, 32 §, 33 § 1 ja 4 momentti, 45 § 1 momentti ja 49 § 1 momentti, Jätehuoltoasetus (307/1979) 7 §, 8 § 1 ja 2 momentti sekä 23 §,
- Terveydenhoitolaki (469/1965) 61 § 1 ja 2 momentti, 64 § 1 ja 3 momentti sekä 92 §, Terveydenhoitoasetus (55/1967) 76 § 1 momentti
- Terveydenhoitolaki (192/1927) 20 §, 22 § ja 24 §, Terveydenhoitosääntö (336/1927) 1 ja 37 § sekä 95 § 1 momentti

prof. Ekroos

46

46

KHO 2013:187

- Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli H:n kaupunginhallituksen valituksesta ratkaistavana kysymys siitä, oliko H:n kaupunki voitu määrätä selvittämään noin vuoteen 1957 kaatopaikkana käytetyn kiinteistön puhdistamistarve.
- Kun 1.4.1979 voimaan tulleen jätehuoltoasetuksen 8 §:n 2 momentin ja 23 §:n sekä terveydenhoitolain (192/1927) nojalla annetun terveydenhoitosäännön (736/1927) 37 §:n ja päätöksestä tarkemmin ilmenevien muiden oikeudellisten vastuuperusteiden lisäksi otettiin huomioon, että asiakirjaselvityksen perusteella mahdollinen pilaantuminen todennäköisesti kohdistui H:n kaupungin pitämän kaatopaikan ennen vuotta 1956 tapahtuneen täytön alueelle, ELY-keskus oli päätöksestään ilmenevällä tavalla voinut velvoittaa H:n kaupungin selvittämään kaatopaikka-alueen laajuuden ja puhdistamistarpeen.

prof. Ekroos

47

47

KHO 2020:169

- Kaupunki oli harjoittanut kiinteistön alueella kaatopaikkatoimintaa enintään vuoteen 1957 asti. Jätteiden vastaanotto kaatopaikalle oli siten lopetettu ennen jätehuoltolainsäädännön, ympäristönsuojelulainsäädännön ja vanhan vesilain voimaantuloa. Kiinteistöllä oli voimassa 14.10.1975 vahvistettu asemakaava, jossa kiinteistö oli merkitty yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi (TTV). Kiinteistöllä oli käyttämättä kaavassa osoitettua rakennusoikeutta.
- Asiassa oli ensinnäkin kysymys sen ratkaisemisesta, oliko kaupunki velvollinen puhdistamaan maaperän. Jos kaupunki voitiin velvoittaa puhdistamiseen, oli toiseksi arvioitava kunnostamisen tarpeellisuus sekä määritettävä kunnostamista koskevien määräysten sisältö ja laajuus.
- Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kaupunki oli jätehuoltoasetuksen 8 §:n 2 momentti ja 23 § huomioon ottaen entisenä kaatopaikkatoiminnan harjoittajana alueen maaperän puhdistamisesta ja kunnostamisesta vastuussa oleva taho. Se oli siten velvollinen puhdistamaan alueen, mikäli pilaantuneesta maaperästä aiheutuu jätehuoltoasetuksen 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua vaaraa tai haittaa ympäristölle.
- Kiinteistön maaperässä olevista kaatopaikkatoiminnasta peräisin olevista haitta-aineista ja niiden pitoisuuksista saadun selvityksen perusteella korkein hallinto-oikeus katsoi, että maaperän jätetäyttöön kajoamista edellyttävistä voimassa olevan asemakaavan mahdollistamista korjaus-, kunnostamis- tai rakentamistoimenpiteistä saattoi aiheutua jätehuoltoasetuksen 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua vaaraa tai haittaa ympäristölle. Kaupunki oli voitu määrätä puhdistamaan käytöstä poistetun kaatopaikan alueen maaperä. Kiinteistöltä poistettavien pilaantuneiden ma-ainesten osalta riittävänä kunnostustasona oli pidettävä maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (214/2007) mukaista ylempää ohjearvotasoa, jota yleensä käytettiin maaperän pilaantuneisuuden vertailuarvona teollisuuskäytössä olevilla kiinteistöillä.

prof. Ekroos

48

48

Professori *Ari Ekroos*

Ympäristölle aiheutetut vahingot ja niiden korjaaminen

prof. Ekroos

49

49

Ympäristölle aiheutetut vahingot ja niiden korjaaminen

- Laki eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (2009/383)
  - Voimaansaatetaan ympäristövastuudirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta)
- Valtioneuvoston asetus eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (2009/713)
- Taustana direktiivi 2004/35/EY ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta (21.4.2004)
  - tarkoituksena oli luoda aiheuttamisperiaatteeseen perustuva ympäristövastuujärjestelmä ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

prof. Ekroos

50

50

Soveltamisala

- Sovelletaan seuraavien ympäristölle aiheutuvien vahinkojen korjaamiseen:
  - 1) luonnonsuojelulain (1096/1996) 5 a §:ssä tarkoitettu luontovahinko;
  - 2) ympäristönsuojelulain (86/2000) 84 a §:ssä tarkoitettu vesistön merkittävä pilaantuminen; ja
  - 3) vesilain (264/1961) 21 luvun 3 c §:ssä tarkoitettu vesistön tai pohjaveden huomattavan haitallinen muutos.
- Ei sovelleta, jos vahinko on aiheutunut:
  - 1) poikkeuksellisesta luonnonilmioistä;
  - 2) toimenpiteestä, jonka yksinomaisena tarkoituksena on suojata luonnonmullistuksilta;
  - 3) toimenpiteestä, jonka pääasiallisena tarkoituksena on maanpuolustus tai kansainvälinen turvallisuus;
  - 4) tapahtumasta, johon sovelletaan merilain (674/1994) 10 ja 10 a lukua;
  - 5) toiminnasta, josta säädetään ydinvastuulaissa (484/1972).

LSL, luontovahinko 5 a §

- *Luontovahingolla* tarkoitetaan suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävää, mitattavissa olevaa suoraa tai välillistä haitallista vaikutusta:
  - 1) 10 luvussa tarkoitettujen Natura 2000 - verkostoon sisältyvien alueiden niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon;
  - 2) lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille ja direktiivin liitteessä I luetelluille lajeille sekä luontodirektiivin liitteessä II luetelluille lajeille;
  - 3) 2 kohdassa tarkoitettujen lajien sellaisille esiintymispaikoille, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty sen mukaan kuin tämän lain 47 §:ssä säädetään;
  - 4) luontodirektiivin liitteessä IV luetelluille lajeille tai liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvan yksilön lisääntymis- ja levähdyspaikoille.
- Luontovahinkona ei kuitenkaan pidetä sellaista haitallista vaikutusta, jonka aiheuttamiseen on myönnetty poikkeus 48 §:n 2 momentin, 49 §:n 3 momentin tai 66 §:n nojalla.
- Haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä
  - arvioitava suhteessa asianomaisen luontotyypin tai lajin suojelun tasoon vahingontapahtumahetkellä sekä niiden tuottamiin palveluihin ja luonnolliseen uudistumiskykyyn
  - määrittävistä seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

LSL 57 a §, Luontovahingon ehkäiseminen ja korjaaminen

- Tuottamusvastuu
  - jos luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa ammatillista toimintaa tai joka tosiasiallisesti määrää tästä toiminnasta (*toiminnanharjoittaja*), tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella toimenpiteellä tai laiminlyönnillä luontovahingon.
- Ilmoitusvelvollisuus
  - toiminnanharjoittajan on ilmoitettava luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta viipymättä alueelliselle ympäristökeskukselle
- Toimenpidevelvollisuus
  - toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi
- ELY:n
  - määrättävä haitan aiheuttanut toiminnanharjoittaja tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi sekä
  - määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin
  - voi tehostaa määräystä uhkasakolla tai uhallalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään
- ELY:llä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toiminnanharjoittajalta luontovahingon tai sen uhan ehkäisemisen taikka luontovahingon korjaamisen kannalta välttämättömät tiedot
- Em. ei sovelleta luontovahinkoon, jonka ehkäisemisestä ja korjaamisesta säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesilaissa (264/1961) tai geeniteknikkalaissa (377/1995).

prof. Ekroos

53

53

YSL, Määräys vesistön merkittävän pilaantumisen ja luontovahingon korjaamiseksi, 176 §

- Jos 175 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikkomuksen (rikkoo YSL:ia, sen nojalla annettua asetusta tai määräystä) tai laiminlyönnin seurauksena aiheutuu
  - merkittävää vesistön pilaantumista tai
  - luonnonsuojelulain 5 a §:ssä tarkoitettu luontovahinko
  - on, sen lisäksi mitä 175 §:ssä säädetään, AVI:n sen lupaa edellyttävän toiminnan osalta ja muussa tapauksessa ELY:n määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin
- Jos vesistön merkittävä pilaantuminen tai luontovahinko on aiheutunut onnettomuuden tai muun ennakoimattoman syyn seurauksena, on ympäristölupaviraston sen lupaa edellyttävän toiminnan osalta ja muussa tapauksessa alueellisen ympäristökeskuksen määrättävä vahingon aiheuttanut toiminnanharjoittaja eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin.

prof. Ekroos

54

54

VL 14:6 ja 14:7

- Jos VL:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen patoamiseen taikka vedenottoon liittyvä toimenpide tai velvollisuuksien laiminlyönti aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa
  - huomattavan haitallisen muutoksen vesistössä tai pohjavedessä taikka
  - luonnonsuojelulain (1096/1996) 5 a §:ssä tarkoitetun luontovahingon
- AVI:n on, sen lisäksi, mitä 14:4:ssä säädetään, määrättävä haitan aiheuttanut ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi taikka ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin
- Em. koskee myös luontovahinkoa, joka on tahallaan tai huolimattomuudesta aiheutettu muulla kuin 1 momentissa mainitulla tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisella toimenpiteellä taikka laiminlyönnillä (huom. tuottamusvastuu)
- Em. vesistön ja pohjaveden haitallisen muutoksen huomattavuutta arvioitaessa on muun ohella otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista
- Tarkempia säännöksiä haitallisen muutoksen huomattavuuden arvioimisesta ja arvioinnissa huomioon otettavista seikoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.
- 14:7: ilmoitusvelvollisuus ELY:lle haitasta/vahingosta tai niiden uhasta

Määritelmät, tarkoitetaan

- 1) luonnonvaralla:
  - a) luonnonsuojelulain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja luontotyyppisiä ja lajien elinympäristöjä samoin kuin lajeja sekä niiden esiintymis-, lisääntymis- ja levähdyspaikkoja;
  - b) vesilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua vesialuetta ja 4 §:ssä tarkoitettua pohjavettä;
  - c) Suomen aluevesien rajoista annetussa laissa (463/1956) tarkoitettua aluevetä;
  - d) Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitettua talousvyöhykettä;
- 2) luonnonvarapalvelulla luonnonvaran hyödyllistä vaikutusta toiselle luonnonvaralle tai ihmisille;
- 3) perustilalla luonnonvarojen ja luonnonvarapalveluiden vahinkoa edeltänyttä tilaa.

Korjaavat toimenpiteet

- Luonnonvarat ja luonnonvarapalvelut on palautettava perustilaan poistamalla vahingosta aiheutunut haitallinen muutos (*ensisijainen korjaaminen*).
- Jos perustilaa ei voida täysimääräisesti palauttaa, vahingon luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheuttama heikennys on korvattava vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä (*täydentävä korjaaminen*).
- Vahingoittuneella alueella tai muualla tehtävillä toimenpiteillä on korvattava luonnonvaralle ja luonnonvarapalvelulle aiheutuvat väliaikaiset menetykset siihen saakka, kunnes ensisijainen ja täydentävä korjaaminen on vaikuttanut täysimääräisesti (*korvaava korjaaminen*).
- Korjaavien toimenpiteiden valinta (6 §)
  - Viranomaisen on toimenpiteitä harkitessaan otettava huomioon:
    - 1) vahingon luonne, laajuus ja vakavuus;
    - 2) luonnollisen palautumisen mahdollisuus;
    - 3) ihmisen terveydelle aiheutuvat riskit;
    - 4) vahingon korjaamisesta aiheutuvat kustannukset;
    - 5) muut alueella mahdollisesti tapahtuneet vahingot.
  - Toimenpiteiden valinnassa otetaan huomioon vahingon aiheuttaneen toiminnanharjoittajan ehdotus sekä 2 §:n 1 momentissa mainittujen lakien nojalla vireillepanoon oikeutettujen huomautukset.
  - Korjaavat toimenpiteet vahingoittuneen alueen ulkopuolella (7 §)
    - Viranomainen voi antaa vahingon aiheuttaneelle toiminnanharjoittajalle oikeuden suorittaa 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet vahingoittuneen alueen ulkopuolella.

prof. Ekroos

57

57

Kustannusvastuu

- Toiminnanharjoittaja vastuussa
- Rajoitukset: ei jos toiminnanharjoittaja voi osoittaa, että vahinko:
  - 1) on kolmannen osapuolen aiheuttama ja se on aiheutunut toiminnanharjoittajan asianmukaisista turvatoimenpiteistä huolimatta;
  - 2) johtuu viranomaisen antaman määräyksen tai ohjeen noudattamisesta, jollei kyse ole toiminnanharjoittajan omasta toiminnasta aiheutuneen päästön tai muun tapauksen johdosta annetusta määräyksestä tai ohjeesta.
- Kustannusten kohtuullistaminen
  - Toiminnanharjoittaja, joka osoittaa menetelleensä huolellisesti, ei vastaa kustannuksista täysimääräisesti, edellytyksenä, että
    - 1) vahinko johtuu päästöstä tai tapahtumasta, joka vastaa toiminnalle myönnetyn luvan ehtoja tai viranomaisen muuta päätöstä; tai
    - 2) vahingon aiheuttaneessa toiminnassa on noudatettu toimintaa koskevan lainsäädännön velvoitteita.
- Valtion osallistuminen korjaaviin toimenpiteisiin
  - Ympäristötyönä, jos ei vastuussa (11 §) taikka kohtuullistettu (12 §)

prof. Ekroos

58

58

VnA eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta 2009/713

- 2 §, Lajille tai luontotyyppille aiheutuneen haitallisen vaikutuksen merkittävyyden arviointi
- 3 §, Vesille aiheutuneen vahingon merkittävyyden arviointi
- 4 §, Täydentävä ja korvaava korjaaminen
  - kohdistetaan ensisijaisesti luonnonvaraan tai luonnonvarapalveluun, joka vastaa mahdollisimman hyvin tyypiltään, laadultaan ja määrältään vahingoittunutta luonnonvaraa tai luonnonvarapalvelua
    - jos tämä ei ole mahdollista, korjaaminen kohdistetaan vaihtoehtoihin luonnonvaroihin ja luonnonvarapalveluihin
  - laajuus määritetään ottaen huomioon vahingossa menetetyn luonnonvaran ja luonnonvarapalvelun arvo
    - jos täydentävien ja korvaavien toimenpiteiden laajuutta ei voida yksityiskohtaisesti määrittää kohtuullisessa ajassa tai kohtuullisin kustannuksin, toimenpiteiden laajuus voidaan määrittää harkinnan mukaan
  - valitaan siten, että ne lisäävät luonnonvaroja ja luonnonvarapalveluja vahinkopaikalla tai muualla
    - toimenpiteiden valinnassa otetaan huomioon toimenpiteiden ajallinen tärkeysjärjestys ja toteutumiseen kuluva aika

prof. Ekroos

59

59

Professori *Ari Ekroos*

Toissijainen ympäristövastuu: ympäristövahinkorahastolaki

prof. Ekroos

60

60

Laki ympäristövahinkorahastosta, kevät 2022

- Soveltamisala
  - maksetaan korvaus ympäristön pilaantumisen torjunnasta ja pilaantuneen ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä aiheutuneesta vahingosta toissijaisissa vastuutilanteissa.
  - Ympäristövahinkorahastosta myönnetään harkinnanvaraisia avustuksia ympäristövahinkojen torjunnan hankintoihin.
  - laissa säädetään
    - ympäristövahinkorahastosta ja rahaston toiminnasta,
    - ympäristövahinkomaksusta ja rahaston muista varoista sekä
    - rahastosta maksettavista korvauksista ja avustuksista
- YM:n alainen valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto
- Ympäristövahinkomaksut tuloutetaan ympäristövahinkorahastoon

prof. Ekroos

61

61

Laki ympäristövahinkorahastosta, 2

- Ympäristövahinkomaksu
  - Lain liitteessä 1 tarkoitetun ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajan on suoritettava vuosittaista ympäristövahinkomaksua
    - Maksun suuruudesta säädetään lain liitteessä 1 (maksuluokka 1: 30000/kaivostoiminta, maksuluokka 2: 15000/rikastamo/jätelaitokset, maksuluokka 3: 6000, maksuluokka 4: 1200/teollisuus/energia/kemia/jne, maksuluokka 5: 200/pienemmät,
  - Liitteessä 2 tarkoitettujen toiminnanharjoittajien, jotka harjoittavat ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa, on suoritettava kertaluonteinen ympäristövahinkomaksu
    - Kertaluonteinen ympäristövahinkomaksu on 400 euroa – pienemmät toiminnot
  - Maksun laiminlyönti -> 50%:n korotus maksuun
- Korvaukset
  - korvaus vahingosta sekä torjunta- ja ennallistamiskustannuksista siten kuin jäljempänä säädetään, jos:
    - 1) korvausta ei saada täysimääräisesti perityksi siltä, joka on muun lain nojalla velvollinen korvaamaan vahingon tai vastaa torjunta- ja ennallistamiskustannuksista, eikä korvausta makseta korvausvelvollisen tai kustannuksista vastaavan tahon asettamasta vakuudesta tai vakuutuksesta; tai
    - 2) korvausvelvollista tai torjunta- ja ennallistamiskustannuksista vastaavaa tahoja ei saada selvitettyksi.

prof. Ekroos

62

62

Laki ympäristövahinkorahastosta, 3

- Korvattavat vahingot: ympäristövahinkolaki, ajoneuvovahingot, merilain vahingot
  - Jos ei
    - aiheuttaja selvillä tai ei saada perittyä aiheuttajalta
    - Vakuudesta tai vakuutuksesta
- Korvattavat torjunta- ja ennallistamiskustannukset: pelastuslain mukaiset, YSL:n mukaiset
- Korvauksen enimmäismäärä 30 milj. euroa
- Minimäärät:
  - Luonnollinen henkilö 500 €
  - Oikeushenkilö 5000 €
- Säännöksiä myös: ennakkokorvaus, takautumisoikeus
- Avustukset torjuntakaluston hankkimiseen hyvinvointialueille ja kunnille (siirretty budjetista)
- Rahastolla hallitus ja sihteeristö (päätökset ja valmistelu)
- Laki kumoaa: öljysuojarahastolain, ympäristövahinkovakuutuslain osittain

prof. Ekroos

63

63

Professori *Ari Ekroos*

Ympäristövahingot

prof. Ekroos

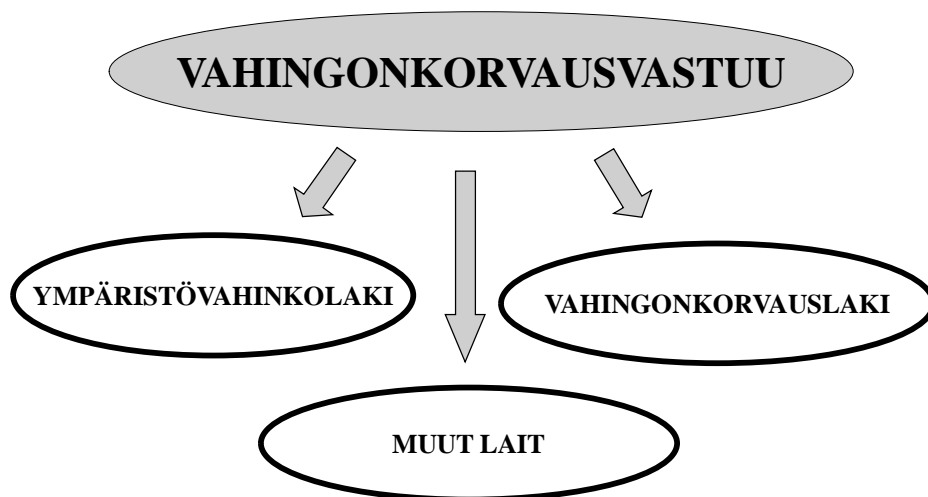
64

64

YMPÄRISTÖVAHINGOT LAINSÄÄDÄNTÖ

- Ympäristövahingot ja YSL
- L ympäristövahinkojen korvaamisesta, (1994),
YMPÄRISTÖVAHINKOLAKI
- Laki ympäristövahinkovakuutuksesta (1998)
- Muu lainsäädäntö
  - vahingonkorvauslaki
  - vesilaki
  - vahingonkorvauslaki, jne.

Ympäristövahinkolain syrjäyttävät

- Rautatievastuul
- LiikennevakuutusL
- IlmailuL
- ÖljysuojarahastoL
- GeenitekniikkaL
- Ydinvastuul
- SähköturvallisuusL
- MetsäHyöntSieniTuhoL
- Maa-ainesL (vain rajoitetusti)

prof. Ekroos

67

67

Muut suhteet

- Tuotevastuul - soveltaminen rinnakkain
- Pakkotoimilakien korvaussäännökset
  - LunastusL
  - MaantieL
  - YksTieL
  - KaivosL
- Vesilaki: jos säännösten, määräysten vastainen toimenpide - YVahL

prof. Ekroos

68

68

Ympäristövahinkolain suhde vahingonkorvauslakiin

- jos ei YVahL:n mukainen ympäristövahinko - VahKL (esim. "maisemavahingot")
- ei säädetty YVahL:ssa - VahKL
  - esimerkiksi työntekijän ja virkamiehen vastuu
  - korvauksen sovittelu (VahKL)

YVahL - SOVELTAMISALA

- tietyllä alueella harjoitetusta toiminnasta johtuva vahinko, joka on ympäristössä aiheutunut:
  - **1) veden, ilman tai maaperän pilaantumisesta;**
  - **2) melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai hajusta; taikka**
  - **3) muusta vastaavasta häiriöstä**
- toiminnan harjoittamista on myös
  - tien,
  - rautatien,
  - sataman,
  - lentoaseman tai
  - muun näihin verrattavan liikennealueen pitäminen

SYY-YHTEYS

- toiminnan ja vahingon välinen syy-yhteys on **todennäköinen**
- syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa kiinnitettävä huomiota
  - toiminnan ja
  - vahingon laatuun sekä
  - vahingon muihin mahdollisiin syihin

Sietämisvelvollisuus

- Vahinko korvataan, jollei häiriön sietämistä ole pidettävä kohtuullisena ottaen muun ohella huomioon
  - paikalliset olosuhteet ja
  - häiriön syntymiseen johtanut tilanne kokonaisuudessaan sekä
  - häiriön yleisyys vastaavissa olosuhteissa muutoin
- Sietämisvelvollisuus ei koske tahallisesti tai rikoksella aiheutettua vahinkoa
- Sietämisvelvollisuus ei koske henkilövahinkoa
- Sietämisvelvollisuus ei koske vähäistä suurempaa esinevahinkoa
- = vähäiset esinevahingot voivat jäädä korvausta vaille

Korvattava vahinko

- henkilö- ja esinevahingosta vahingonkorvauslain 5 luvun mukaisesti
- taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon, on suoritettava korvaus, jos vahinko ei ole vähäinen.
- rikoksella aiheutettu vahinko on kuitenkin aina korvattava
- muusta em. tarkoitettusta ympäristövahingosta on suoritettava korvausta kohtuullinen määrä,
  - arvioitaessa on otettava huomioon häiriön ja vahingon kestoaika sekä vahingonkärsijän mahdollisuus välttää tai torjua vahinko

prof. Ekroos

73

73

Vahingontorjuntakustannukset

- Korvataan myös kustannukset
  - niistä tarpeellisista toimenpiteistä, joihin joku on ryhtynyt itseään koskevan ympäristö-vahingon
  - uhan torjumiseksi tai
  - vahingoittuneen ympäristön palauttamiseksi ennalleen

prof. Ekroos

74

Ennallistamiskustannukset

- Korvataan myös
  - viranomaiselle koituneet kustannukset, joiden syynä on häiriön uhan tai sen vaikutusten torjumiseksi tai pilaantuneen ympäristön ennalleen palauttamiseksi suoritettu toimenpide,
  - kustannukset ovat kohtuullisia häiriöön tai sen uhkaan ja toimenpiteellä saatuun hyötyyn nähden
- Lisäksi korvataan kustannukset niistä selvityksistä, jotka ovat olleet välttämättömiä torjuntatoimenpiteen tai ennalleen palauttamisen suorittamiseksi

prof. Ekroos

75

75

Korvausvelvollisuus

- **ANKARA VASTUU (korvausvelvollisuus on, silloinkin kun vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta)**
- korvausvelvollinen
  - jonka harjoittamasta toiminnasta ympäristövahinko johtuu;
  - joka on rinnastettavissa 1 kohdassa tarkoitettuun toiminnan harjoittajaan; sekä
  - jolle ympäristövahingon aiheuttanut toiminta on luovutettu, jos luovutuksensaaja toiminnan saadessaan tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta tai 1 §:ssä tarkoitettua häiriöstä taikka sellaisen uhasta

prof. Ekroos

76

76

Korvaamismenettely

- kanne pannaan vireille **siinä kärjäoikeudessa**, joka oikeudenkäymiskaaren 10 luvun nojalla voi tutkia vahingonkorvausta koskevan asian
- Kanne voidaan panna vireille myös siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirin alueella ympäristövahingon aiheuttanut toiminta tapahtui tai ympäristövahinko ilmeni.

Voimaantulosäännös

- voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1995
- **ennen voimaantuloa harjoitetusta toiminnasta johtuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan aikaisempaa lakia, vaikka vahinko olisi ilmennyt vasta lain voimaantulon jälkeen**

Ympäristövahinkovakuutuslaki (81/1998)

- Soveltamisala: ympäristövahinkolain mukainen ympäristövahinko, jos
  - korvausta ei ole täysimääräisesti saatu perityksi siltä, joka on ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain mukaan vastuussa vahingon korvaamisesta ja
  - korvausta ei saada korvausvelvollisen vastuuvakuutuksesta; tai
  - korvausvelvollista ei ole saatu selvitettyksi

prof. Ekroos

79

79

Ympäristövahinkovakuutus

- Vakuuttamisvelvollisuus
  - toimintaan liittyy olennainen ympäristövahingon vaara tai jonka toiminta yleisesti aiheuttaa haittaa ympäristölle
- ELY valvoo vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista
- VNA 47/2015, 1 §: Vakuuttamisvelvollisuus
  - Ympäristönsuojelulain mukainen AVI:n lupa
  - turvatekniikan keskuksen lupa kemikaaliturvallisuuslain mukaisesti
  - Vakuuttamisvelvollisuus ei koske toimintaa:
    - öljytuotteiden varastointi tai jakelu taikka voitelu-aineiden valmistus; saastuneen alueen puhdistaminen; tai jätteen hyödyntäminen, ellei toiminta muusta syystä edellytä 1 momentissa tarkoitettua lupaa tai ilmoitusta.

prof. Ekroos

80

80

Vakuutuksenantaja

- vakuutusyhtiö, jolla oikeus vakuutusliikkeen harjoittamiseen Suomessa
- vakuutusyhtiö ei saa kieltäytyä myöntämästä ympäristövahinkovakuutusta
- ympäristövahinkovakuutuksesta korvataan vahinko silloin, kun korvausta ei saada perityksi korvausvelvolliselta tai korvausta ei saada korvausvelvollisen vastuuvakuutuksesta

Ympäristövakuutuskeskus

- vastaa vahingosta silloin, kun:
  - korvausvelvollisella ei ole tämän lain mukaista vakuutusta eikä korvausta ole saatu perityksi korvausvelvolliselta eikä sitä saada myöskään korvausvelvollisen vastuuvakuutuksesta; tai
  - korvausvelvollista ei ole saatu selvitettyksi.
- tehtäväksi voidaan antaa myös niiden vahinkojen korvaaminen, joista vakuutuksenantaja vastaa myöntämänsä vakuutuksen perusteella.

Korvaukset

- korvaus määrätään noudattaen soveltuvin osin, mitä ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa säädetään
- enimmäismäärä 5 milj.
  - kahdesta tai useammasta enintään 8,5 milj.
- omavastuu:
  - 300€, luonnolliset henkilöt
  - 3000€, oikeushenkilöt

Vahinkoa kärsineen selvitys- velvollisuus, osoitettava, että

- korvausta ei ole saatu perityksi korvausvelvolliselta ulosmittauksessa taikka konkurssin tai muun maksukyvyttömyys-menettelyn alkamisen tai korvausvelvollisen purkautumisen takia ja korvausta ei saada korvausvelvollisen vastuuvakuutuksesta; taikka
- korvausvelvollista ei saada selville ottaen huomioon vahinkoa kärsineen mahdollisuudet korvausvelvollisuuden selvittämiseen.

Vastuuriskeihin varautumisesta

prof. Ekroos

85

85

VASTUURISKEIHIN VARAUTUMINEN

- Varaus kirjanpidossa tai muu omarahoitus
  - ei yleensä riittävä riskien suuruuden johdosta
- Vapaaehtoiset vakuutukset
  - yleisin keino riskinhallinnassa

prof. Ekroos

86

86

YMPÄRISTÖVASTUU JA VAKUUTUS

- Vakuutustyyppit
  - Vapaaehtoinen/lakisääteinen
  - Toiminta/vastuu
- Käytäntö
  - Vähän varsinaisia ympäristövastuuvakuutuksia
  - Yleensä muun vakuutuksen yhteydessä
- Mitä menetyksiä vakuutusehdot kattavat
  - Vaihtelee vakuutuslajeittain
  - Suhde yritykselle tyypillisiin riskeihin

Ympäristörikokset

RIKOSLAKI

- vankeusuhka

YMPÄRISTÖLAINSÄÄDÄNTÖ

- vain sakko

RIKOSLAKI 48 LUKU

- Ympäristön turmeleminen – sakko tai max 2 v.
- Törkeä ympäristön turmeleminen - 4 kk - 6 v.
- Ympäristörikkomus – sakko tai max 6 kk
- Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen – sakko tai max 1 v.
- Luonnonsuojelurikos – sakko tai max 2 v.
- Törkeä luonnonsuojelurikos – 4 kk – 4 v.
- Rakennussuojelurikos – sakko tai max 2 v.

prof. Ekroos

89

89

KKO

- KKO 2016:58: Ympäristörikos - Ympäristön turmeleminen - Osakeyhtiö - Hallituksen jäsen
  - Perunahiutaleita valmistaneen osakeyhtiön tuotantolaitokselta oli vuosina 2004-2006 päästetty ympäristöön perunamultalietettä, joka oli aiheuttanut ympäristön pilaantumista.
  - Kysymys siitä, olivatko A ja B syyllistyneet ympäristön turmelemiseen laiminlyömällä velvollisuutensa osakeyhtiön hallituksen jäseninä. (Ään.)
-> Olivat rikosvastuussa.
- KKO 2011:17: Ympäristörikos - Ympäristön turmeleminen
  - Kunnan ympäristölautakunta oli päätöksessään ympäristönsuojelulain 84 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla kieltänyt yhtiötä jatkamasta lämpölaitoksessaan viljankuoren ja -pölyn käyttämisen polttoaineena, kunnes lämpölaitoksen savukaasujen puhdistus oli järjestetty siten, että hiukkaspitoisuus oli alle päätöksessä määrätyn tason. Kieltomääräys oli sellainen yksittäistapausta koskeva määräys, jota tarkoitetaan rikoslain 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa. (Ään.)

prof. Ekroos

90

90

KKO

- KKO 2006:88: Ympäristörikos - Ympäristön turmeleminen
  - Rantakaavassa oli annettu muun muassa maiseman suojelemiseksi metsätalouden harjoittamista rajoittavia määräyksiä. Kysymys siitä, täyttivätkö kaava-alueella suoritettut metsänhakuut ympäristön turmelemisen tunnusmerkistön.
    - Hovioikeuden tuomiota muutettiin siten, että B:lle tuomittua sakkorangaistusta alennettiin.
- KKO 2019:52: Ympäristörikos - Ympäristön turmeleminen - Törkeä ympäristön turmeleminen - Rangaistuksen määrääminen - Rangaistuksen mittaaminen - Menettämisseuraamus - Hyödyn menettäminen - Liiketoimintakielto
  - A oli vastuussa siitä, että yhtiön toiminnassa oli muun ohella otettu I-luokan pohjavesialueella sijaitsevalta soranottoalueelta maa-ainesta lupamääräysten vastaisesti sekä läjitetty samalle alueelle jätemaata. Korkein oikeus katsoi ratkaisusta ilmenevillä perusteilla, ettei teolla ollut näytetty aiheutetun ympäristölle erityisen suurta vahingon vaaraa. A oli syyllistynyt ympäristön turmelemiseen.
  - A:n syyksi oli luettu myös toinen ympäristön turmeleminen. A tuomittiin yhteiseen seitsemän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen.

prof. Ekroos

91

91

KKO 2019:102 - Talvivaara

- Kaivosyhtiön jätevesipäästöissä oli ollut eräitä ympäristölle haitallisia aineita huomattavasti suurempia määriä kuin yhtiön ympäristölupahakemuksessa oli arvioitu. Yhtiölle myönnetyssä ympäristöluvassa ei ollut annettu määräyksiä kyseisten aineiden päästöraja-arvoista.
- Korkein oikeus katsoi, että ympäristölupahakemuksessa esitetyt ja ympäristölupapäätöksen kertoelmaosaan kirjatut päästöjä koskevat tiedot olivat osa ympäristölupaa ja siten ympäristön turmelemisrikoksessa tarkoitettuja lupaehtoja. Useita kymmeniä kertoja lupahakemuksessa ilmoitettua suuremmat päästöt eivät olleet olleet viranomaisen ympäristölupaharkinnan kohteena, joten ympäristöön oli päästetty haitallisia aineita myös ilman lupaa. Yhtiössä päätösvaltaa käyttäneet henkilöt olivat siten päästäneet ympäristöön ainetta lupaehtojen vastaisesti ja ilman laissa edellytettyä ympäristölupaa ympäristön turmelemisrikoksen tunnusmerkistössä tarkoitetulla tavalla. (Ään. 3-2+esittelijä)

prof. Ekroos

92

92

Ympäristörikkokset	2014	2015	2016	2017	2018
Ympäristön turmeleminen RL 48 luku 1 §	76	68	65	79	91
Törkeä ympäristön turmeleminen RL 48 luku 2 §	7	7	5	3	10
Ympäristörikkomus RL 48 luku 3 §	32	18	34	32	34
Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen RL 48 luku 4 §	2	4	3	0	2
Luonnonsuojelurikos RL 48 luku 5 §	24	23	8	20	17
Rakennussuojelurikos RL 48 luku 6 §	1	1	3	1	1
Yhteensä	142	121	118	135	155

Vuosi	Tuomittu syytteen mukaisesti	Syyte hylätty kokonaan tai osittain	Hylkäämisprosentti	Kaikki ratkaisut
2014	159	35	18,04%	194
2015	176	48	21,43%	224
2016	160	50	23,81%	210
2017	113	37	24,67%	150
2018	157	41	20,71%	198

Taulukko 15: Ympäristö- ja luonnonvararikosten kokonaan tai osittain hylättyjen syytteiden lukumäärien ja prosenttiosuuksien kehitys 2014 - 2018.

93

	Syyteasioita	Vastaa-jia	Van-keus	Pituus	Sakko	Määrä (psa)	Ka	Ei rang.	Hylätty	Peruu-tettu
Törkeä ympäristön turmeleminen	2	5	5	1 v 10 kk, 8 kk, 6 kk, 6 kk, 6 kk			10 kk			
Ympäristön turmeleminen	29	51	10	1-12 kk	23	25-80 psa (100 psa*)	54.0	1	14	3
Ympäristörikkomus	5	5			4	10-25 psa	18.0		1	
Luonnonsuojelurikos	2	2			2	35-40 psa	37,5			
Ympäristön-suojelulain rikkominen	2	2			1	15 psa				1
Jätelain rikkominen	3	3			2	15-30 psa	23.0		1	
Vesilain lupa-rikkomus	2	2			1	30 psa	30.0			1
Maa-ainesrikkomus	2	2			2	30-40 psa	35.0			
Rakentamisrikkomus	5	6			5	6-20 psa	10.0	1		
Luonnonsuojelu-rikkomus	1	3			3	15-65** psa				
Yhteensä	53	81	15		43			2	16	5

*sis. eläinsuojelurikos

**sis. vahingonteko

Taulukko 16: Vuonna 2017 käräjäoikeuksissa käsitellyt rikoslain 48 luvun rikosasiat.

94

Luonnonvararikoksista RL 48 a luku

- Metsästysrikos, max 2 v
- Kalastusrikos, max 2 v
- Metsärikos, max 2 v
- Laittoman saaliin kätkeminen, max 6 kk
- Syyteoikeus – kalastusrikos, metsästysrikos ja kätkeminen ovat asianomistajarikoksia
- Metsästyskielto

Terveys- ja turvallisuusrikokset (RL 46 luku)

- Terveysrikos (1 §)
  - Terveysturvallisuuslaki (sis. Myös REACH ja CLP)
  - Sakko tai max 6 kk
- Rikkomus (2 §)
  - Sakko tai max 3 kk
- Geenitekniikkarikos (9 §)
- Ydinenergian käyttörikos (10 §)
- Räjähderikos (11 §)
- Vaarallisten aineiden kuljetusrikos (13 §)
- Vaaranmerkintärikkomus (14 §)

YMPÄRISTÖRIKOKSET

- Vanhentuminen - 10 vuotta
- Oikeushenkilön rangaistusvastuu - RL 9 luku
  - yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö
  - yhteisösakko - 850 - 850 000 euroa
  - lakisääteiseen toimielimeen tai muuhun johtoon kuuluva taikka oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä on ollut osallinen rikokseen tai sallinut rikoksen tekemisen taikka jos sen toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi

prof. Ekroos

97

97

KKO 2008:33

- Yhtiön öljynjalostamolta oli sen työntekijöiden huolimattomuudesta päässyt suuri määrä öljyä jalostamon maaperään, josta sitä oli valunut myös mereen. Työntekijät oli tuomittu rangaistuksiin tuottamuksellisesta ympäristön turmelemisesta. Kysymys yhtiön tuomitsemisesta yhteisösakkoon.
- Neste Oil Oyj:n toiminnassa on katsottu tehdyksi tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen, joka on luettu kahden yhtiön esimiesasemassa olevan toimihenkilön ja kahden yhtiön muun työntekijän syyksi. Heidän syykseen luettu menettely on osoittanut yhtiön toiminnassa olennaisia puutteita. Teosta aiheutunut vahingonvaara on ollut merkittävä ja sen aiheuttamat vahingot ovat olleet laajat. Yhtiön öljynjalostuksen liikevaihto, yli 7 miljardia euroa, on huomattavan suuri, ja yhtiön vakavaraisuus ja tulos ovat hyviä. Yhteisösakon perusteena on kuitenkin tuottamuksellinen rikos, joka ilmentää enemmän ajattelemattomuutta ja välinpitämättömyyttä kuin piittaamattomuutta lain säännöksistä.
- Korkein oikeus katsoi, että oikeudenmukaisessa suhteessa laiminlyönnin laatuun ja yhtiön taloudelliseen asemaan on 500 000 euron yhteisösakko.

prof. Ekroos

98

98

Turun HO 17.6.2013 1289

- Yhtiön kiinteistössä oli säilytetty ympäristöluvan vastaisesti betonijätettä. Kysymys entisen toimitusjohtajan, nykyisen toimitusjohtajan, käyttöpäällikön ja kahden betoniasemanhoitajan syyllistymisestä ympäristön turmelemiseen. Kysymys myös rangaistuksen mittaamisesta ja yhteisösakkoon tuomitsemisen edellytyksistä.
- Ottaen huomioon tehdyn rikoksen laji ja vakavuus, rikoksen pitkä tekoaika ja se, että rikokseen ovat osallistuneet vastaajayhtiön toimitusjohtajat sekä G Oy:n hallituksen toimintakertomuksesta 2010 ilmenevän vastaajayhtiön vakavaraisuus, vaadittu 15.000 euron yhteisösakko on määrältään oikeudenmukainen seuraamus tehdystä rikoksesta.

Menettämisseuraamus (RL 10 luku)

- Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty on tuomittava menetetyksi valtiolle (RL 10:2)
- Jos hyödyn määrästä ei ole saatavissa selvitystä tai se on vain vaikeuksien esitettävissä, hyöty on arvioitava ottaen huomioon rikoksen laatu, rikollisen toiminnan laajuus ja muut olosuhteet
  - Hyötyä ei tuomita menetetyksi siltä osin kuin se on palautettu tai tuomittu taikka tuomitaan suoritettavaksi loukatulle vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena.
- Menettämisseuraamuksen vaatiminen
  - syyttäjän tai sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitetun virkamiehen vaatimuksesta
  - asianomistaja voi esittää menettämisseuraamuksen ajaessaan yksin syytettä

KKO 1995:181

- Vesioikeus oli myöntänyt yhtiölle luvan johtaa vesistöön jätevedet, jotka muodostuivat valmistettaessa yhtiön paperitehtaalla paperia enintään 420 000 tonnia vuodessa. Tehtaalla oli samanaikaisesti ylitetty mainittu vuoden tuotantomäärä ja lupaehdoissa määrätyt jätevesipäästöjen kuormitusarvot. Sekä tuotantomäärien että kuormitusarvojen ylityksiä pidettiin vesilain 13 luvun 2 §:n 1 momentin (264/61) nojalla rangaistavana luvan vastaisena menettelyinä.
- Yhtiön katsottiin rikollisella menettelyllä saaneen valtiolle menetetyksi tuomittavaa taloudellista hyötyä yhtäältä kustannussäästönä ja toisaalta lisätulona.
- Vahvistettaessa lisätulona saadun menetettävän hyödyn määrää otettiin lähtökohdaksi paperintuotannon yhtiölle tuottama liikevoitto, josta vähennettiin paperintuotannosta aiheutuneet korkokulut ja välittömät verot sekä kustannussäästönä menetettävä määrä.
  - valtiolle menetettäväksi tuomittu laiton taloudellinen hyöty alennetaan 4.914.276 markaksi
    - (VO/VYO: 7.186.650 mk)

KKO 1984 II 189

- Itä-Suomen VEO oli katsonut syytteessä tarkoitetut seikat sekä lisäksi mm. sen selvitettyksi, että Korkein hallinto-oikeus oli päätöksellään 27.2.1975 Itä-Suomen VEO:n päätöksestä 18.4.1974 tehdystä valituksesta myöntänyt määräämillään ehdoilla yhtiöille luvan väliaikaisesti käyttää uittoon po. Hukkasen omistamia maa-alueita.
- VEO oli todennut syytettyjen toimiessaan puutavaran kuljetuksista vastaavina toimihenkilöinä työntajiensa puolesta 22.4. - 31.10.1974 eli syytteessä tarkoitetun vuokrasopimuksen umpeenkuluttua ja vielä lainvoimaa vailla olleen VEO:n päätöksen antamisen jälkeen ajattaneen moottorijoneuvoilla puutavaraa entiseen tapaan Mustalahden pudotuslaiturin kautta vesistöön ajon tapahtuessa yleisen tien ja pudotuslaiturin välisellä runsaan 100 metrin matkalla Hukkasen Mustalahden tilalla olevan yksityisen tien ja alueen kautta.
- VEO oli rikoslain 2 luvun 16 §:n 1 momentin nojalla julistanut vastaajat menettämään valtiolle taloudellisena hyötynä
  - Enso-Gutzeit Osakeyhtiö 15.000 markkaa,
  - Rauma-Repola Oy 3.000 markkaa,
  - Osuuskunta Metsäliitto 1.500 markkaa,
  - Valtion Polttoainekeskus 3.000 markkaa ja
  - Tehdaspuu Oy 10.500 markkaa.
- KKO: ei muutosta

KKO 1983 II 170

- Yhtiön kalanviljelylaitoksella oli kasvatettu kalaa laitoksen perustamisluvassa sallittua enemmän. Laitoksen kautta oli vettä johdettu niin ikään yli lupapäätöksessä sallitun määrän.
- Kun kalamäärän ja johdetun vesimäärän lisääntymisen oli näytetty aiheuttaneen veden laadun vahingollista muuttumista, tuomittiin yhtiön toimitusjohtaja, joka oli toiminnasta vastuussa, Vesil:n 1 luvun 19 §:n 1 mom:n ja 13 luvun 2 §:n 1 mom:n ja rikoslain 7 luvun 2 §:n nojalla rangaistukseen jatketusta vesilain säännösten rikkomisesta sekä yhtiö, kun sille oli ollut hyötyä kerrotusta luvan västaisestä menettelystä, menettämään valtiolle rikoksen tuottama taloudellinen hyöty.
– 306 015 markkaa